

אתל פיסרף: סער דומם

אוצרת: הדס גלזר

סער דומם, תערוכת היחיד של אתל פיסרף מזמינה את הצופים למסע התבוננות פנימי וחיצוני העובר בין אובייקטים קרמיים הלובשים צורה דמויית אבנים וסירות. שני גופי עבודות נפרדים המתכתבים אחד עם השני, ומבקשים השתהות והתבוננות שונה. האבנים והסירות אינן מייצגות את עצמן אלא משמשות מטאפורה לתהליכי התהוות, באמצעותם מנוסחת שפת התודעה - שפה של דבר פנימי וחמקמק המשתנה תדיר, בלתי מוגדר, שקשה לנסחו במילים. פיסרף מתרחקת מנושאים נרטיביים ומשתמשת בדימויים ככלים המחזיקים את המהות האנרגטית של חומר היצירה, בעוד הנראות הפיזית הינה אך הקצה של מהות רוחנית עמוקה יותר.

ובכל זאת, בתערוכה ישנם עקבות של נרטיב, דבר המאפשר לרקום סיפור מדומיין סביב האובייקטים. בכניסה לגלריה מוצב מבנה ארעי דמוי מזח החוצה את החלל לאורכו, וזוהי נקודת מוצא פוטנציאלית לפענוח התערוכה. על המבנה מונחות הסירות - שרטות ופגועות ועם זאת זקופות ואיתנות. זהו ביטוי למצב נפשי פנימי, אישי וקולקטיבי כאחד.

הסירות הנן מוטיב משמעותי עבור פיסרף. בעבר פיסלה סירות מהוקצעות בעלות מבנה דומה ופני שטח חלקים, כמעט מושלמים, אשר הנכחו הלך רוח של שלוה והרמוניה. בעת העבודה על אותן הסירות היא חקרה את האנרגיה המוטמעת בחומר, והחלה להטמיע בהן אנרגיות מכוונות של שלוה והרמוניה.

בתערוכה הנוכחית מוטיב הסירות התפתח: קנה המידה של הסירות גדל, והן הפכו לבלתי-מהוקצעות. הן מפוסלות לאחר חלוף הזמן, אך זהו אינו זמן ממשי אלא זמן מדומה, בו השלמות החומרית אובדת ופני השטח נעשים מחוספסים יותר. תהליך היצירה מתחיל במשטחי חומר גולמיים, אשר באמצעות חיתוכים וקיפולים הופכים לצורות תלת ממדיות דמויות סירה. לאחר מכן כל סירה מאופיינת באמצעות חומרים שונים המשולבים עם החומר הקרמי, כגון גזרי נייר או צבעים שונים. הניואנסים משקפים את מחוות הגוף והאנרגיה המוטמעות בחומר בזמן היצירה, ובמובן מטאפורי מהווים עדויות לקיומם של זיכרונות וניסיון חיים, צלקות הנחרטות בתודעה וממפות את הזהות הייחודית של כל סירה. עם זאת, התחושה הכללית היא הרמונית ונינוחה, מתוך הכרה כי פגיעות הינה חלק בלתי נפרד מהשלמות, והיא למעשה השלמה עם מעגלי החיים השונים.

לאורך נתיב הסירות, בתנועה כלפי פנים אנו מגיעים אל המונוליטים המופשטים, המעבירים תחושה של מצב תודעתי שונה. אלו מעין "אבנים" אפורות המונחות על גבי פלטפורמה קבוצה בה המרווח בין אובייקט למשנהו מייצר מתיחות ודיאלוג גם יחד. כשם שהסירות מפנות את תשומת ליבנו לתהליכים המתרחשים בעתות סערה, כך מבקשות האבנים להתבונן בתהליכי השתנות איטיים וכמעט בלתי מורגשים. כל אובייקט הינו מצב חומרי סטטי ונוקשה המכיל גם תחושת ודאות וביטחון.

ב"אבנים" חרוצים מסלולים ונתיבים שונים המתפתלים ומחברים בין הפאות, ויוצרים חללים סגורים ופתוחים. הצורות נדמות טבעיות בתחילה, אך למעשה אינן חיקוי של הטבע אלא ביטוי של מחוות פיזוליות שהופכות לערך העליון של היצירה.

"כדי לא להיסחף למערבולות החיצוניות נדרשת מידה של דממה, שקט ושלווה שיבוא רק מבפנים. היכולת להיות דומם (מלשון דממה) בתוך מציאות סוערת היא השם של משחק החיים" אמרה לי פיסרף באחת משיחותנו. בהמשך אליה, אני מציעה כי האבנים והסירות, על אף היותן שונות ונפרדות, מבקשות שנבין אותן יחד. הן מדברות אלו עם אלו, מדגישות את השוני האינהרנטי שבהן, את מקצבי ההשתנות, את הפגיעות לצד הנצחיות שהן מייצגות. כיצד נבין את העוז והסער שצולחת הסירה, ללא אבן נצחית על ידה? כיצד נבין את דום האבן, ללא סירה שחולפת על ידה? הדממה אינה דממת מוות אם כי דממה פועמת של חיים.

בהיבטים מסוימים, פיסרף מתחברת אל ימי ראשית האמנות המודרנית, בה עלייתה של האמנות המופשטת התהוותה כקול מחאה נגד מלחמות העולם ומצוקות קולקטיביות. גם כאן נוכחת התגובה האמנותית לטראומה גלובלית, כתוצאה של השנים האחרונות. רעיון שניסח וסילף קנדינסקי במאמרו הידוע "על הרוחני באמנות", אשר נכתב ב-1912, אומר כי הצורך הרוחני של האמן הוא הבסיס ליצירת הרמוניה, וכי הלך הרוח הנפשי המתגלם בטבע הוא הצורה הרוחנית ביותר של האמנות (וסילי קנדינסקי, על הרוחני באמנות, הוצאת מוסד ביאליק, ירושלים, 1972). ואכן, למרות הניגודים הרבים, הקונפליקט אינו מגדיר את מהות התערוכה, אלא ההשלמה ההרמונית הנוצרת בזכות יכולתם של האובייקטים להכיל את הדואליות הזו.

פיסרף מבקשת מאתנו להתמסר לחוויית התבוננות איטית, משתהה, בה נופי הנפש, הסוערים והשקטים גם יחד, מקבלים צורה ממשית. בסופו של דבר, תהא זו פרשנותו של כל צופה, ונופי הנפש הייחודיים לכל מבקר, אשר יוכלו לגלות את משמעותם החבויה של הדברים. הפניית המבט אל מעבר לתהליכים חיצוניים, אלו שמותירים עקבות היא כניסיון לחדור אל עבר רובד עמוק וחבו, מטאפיזי. כדי לנסות ולרדת למהות זו, החומר, המסה והצבעים בחלל מתכנסים ליצירת קומפוזיציה של תנועה וזרימה לצד דממה שוקטת, ומבקשים השתהות כדי לעמוד על איכותם העמוקה. מעין התבוננות מדיטטיבית המבקשת להפנות את המבט כלפי חוץ חזרה פנימה.